

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

De Ecclesia Cathedrali Cæsaravgvstæ. Ioannis Baptistæ Tvrricelli Responsum

Torricelli, Giovanni Battista

Romæ, 1656

§. II.

urn:nbn:de:hbz:466:1-13380

N. 21.

AD primum adminiculum ex residentia Episcoporum in Ecclesia del Pilar deductum Respondetur, ea quæ traduntur per *Murill. à cap. 20. ad caput 31.* seu per *Patrem Lezanam cap. 2. per tot.* probare quidem continuatam seriem Episcoporum, qui Cæsaraugustæ præfuerint, non autem in Ecclesia del Pilar eos resedisse; quod vt euidentius pateat difficultati propius accedentes, Cæsaraugustanos Episcopos ad duas classes redigamus; quarum prima, qui ante Maurorum tempora, secunda qui sub Maurorum imperio federint, complectatur.

Qui, occupata à Mauris Cæsaraugusta Ecclesiam rexerunt, eos in Templo Sanctissimæ Virginis consedisse, historici omnes memoriæ produnt: at eorum sedes non nisi temporalem Cathedralitatem eidem templo cõferre potuit; quippe Ecclesia S. Saluatoris, quam ante Hispaniarum excidium Cathedralem fuisse ostendimus, Maurorum Ritibus profanata dignitatem tamen suam habi u retinuit, quam vindicata à Christianis libertate iterum actu, & verè recepit *ad text. in Can. pastoralis 7. quasi. 1. ubi glos. notab. & tradita in simili de Parochiali per Loter. de re benef. lib. 1. quasi. 20 num. 153. & Seraph. decis. 1287. numer. 2.* Prout dubitationem non subit, quin templi Cathedralis S. Sophiæ, quòd hodie à Turcis Constantinopoli occupatur, primæua iura, & prærogatiuæ non perissent, si illud Christiani recuperarent.

Qui verò Maurorum tempora præcesserunt in Ecclesia S. Saluatoris, vt pote Cathedrali resedisse præsumendum est, cum Prælatus domicilium suum propè Ecclesiam Cathedralem habere teneatur, vt etiam in *decis. arguitur sub nu. 53.*

Nec obstant, quæ proponuntur de SS. Valerio, & Braulio, quorum primum ex *Aymoino lib. 1. cap. 6. de translat. Corporis S. Vincent. atque ex Prudentio in 4. hymno de 18. Martyr. alterum*

alterum ex Breuiario S. Hieronymi præter Neotericos de
vtroque testantes, in Ecclesia del Pilar sedem habuisse de-
duci videtur.

Nam verius est dictus Episcopus in Ecclesia S. Saluatoris refe-
disse, vt ex pluribus instrumentis inscriptionibus, & consti-
tutionibus in *decis. relatis sub num. 16. & seqq.* abundè pro-
batur; quæ quidem de Ecclesia, & Cathedra Cæsaraugu-
stana in abstracto iuxta expositionem in calce decisionis
allatam intelligi nequeunt; quia quatenus hanc interpreta-
tionem admitterent simplices enuntiatiuæ de Ecclesia Cæ-
saraugustana, vtique eam respuunt enunciatiuæ de templo
S. Saluatoris, tum quia titulus Saluatoris adiectis certam-
ædem Saluatori dicatam designat *iux. Præposit. in Can. San-
ctorum num. 2. vers. ad secundum 10. quæst. 1.* tum quia licet
Ecclesia non tam pro loco, in quem fideles conueniunt,
quam pro ipso fidelium Conuentu accipiatur iuxta *glos. in
cap. cum quærelam verbo præfatam Ecclesiam. Ne Prel. vices
suar, & Baron. ad ann. Christi 57.* Attamen templum pro
loco tantum propriè vsurpari indicat *text. in l. si nondum, C.
de furt. & Baron. ad d. ann. 57. ibi. Templum quoque sæpius
idem locus dictus est, uequaquam verò à maioribus delubrum,
vel fanum, &c.* imò templum pro ampliori Ecclesia, & ad
differentiam Sacelli acceptum apud Canonistas notat *Loter.
de re benef. lib. 1. quæst. 13. num. 5. post Bellameram in cap. &
hoc dicimus num. 8. 16. quæst. 7.* qua propter cum in lectio-
nibus, quæ in Episcopatu Cæsaraugustano recitantur die
20. Octobris, non solum Cæsaraugustanæ Ecclesiæ, sed ex-
pressè templo S. Saluatoris B. Valerium præfuisse legatur his
verbis. *Ac postquam idem Rex Alphonsus Secundus misit ad
d. Ecclesiam S. Saluatoris Caput S. Valerij, quidam Prior Roten-
sis misit etiam brachium S. Valerij Antistitis eiusdem Ecclesiæ
ad quam miserat Rex Caput, &c. quo scilicet Reliquia tantæ
Pastoris, & Prælati, illiusque Sanctissimæ viri venerantur in
eadem Ciuitate, & templo, in quo præfuit tanta sanctitate &c.
Cæsaraugustanam Ecclesiã spiritualiter, aut Cathedralem*
in

in abstracto considerare non possumus, cum determinetur locus, templum scilicet Salvatoris, in quo vir sanctissimus præsuit, & Cathedram collocavit.

Itaque attendi non debet historia translationis Corporis Sancti Vincentij quatenus S. Valerium cum S. Vincentio eius Archidiacono Ecclesiæ B. M. præfuisse memorat; Quia dicta historia, & si grauiissimi auctoris Aymoini Monaci nomen prætendat, ei tamen falsò tribuitur, vt ex ipso operis initio apparet quod ab anno 855. desumptum ad annum 863. & vltra protenditur: Cum tamen Aymoinus Superiori sæculo vixerit, pro vt in *historia Francorū lib. 4. cap. 54.* ipsemet his verbis testatur, *A passione Domini vsque ad istum annum presentem qui est decimus nonus Principis Caroli (Martelli videlicet) sunt anni 735.* quo tempore eum historias scripsisse constat, & propterea ad dictū annum 863. superuiuere non potuisse,

Sanè dictam historiam Iacobus de Breul Monachus S. Germani à Pratis eius temporibus prælo commissam fateatur, quam ex antiquo Codice manuscripto in Bibliotheca eius Monasterij existente exscribi, & historiæ Francorum adijci ijdem Monaci curauerunt. Quamobrem quatenus auctor aliquis antiquus eam historiam condidisset, non tamen ex ea tanquam antiqua argui posset, cum eadem recenter ex priuato exemplo transcripta in lucem prodierit: nisi id exemplum sub publica custodia seruatum, & historia vulgata fideliter ex dicto exemplo extracta probaretur, ita vt in neutrum quippiam irrepere potuerit quod antiquo, & genuino Codice aduersaretur argumento *text. in cap. tum ex litteris, S. nos igitur, vers. perspeximus quoque, & ibi glos. verbo ex parte tua, de in integr. restit. cap. ad audientiam, de prescript. & Auth. ad hec C. de fid. instr.*

Multò minus ex hymno Prudentij desumendum est argumentum residentia S. Valerij in Ecclesia del Pilar, cum de ea totum carmen nec verbum habeat, nec Prudentius somniauerit, nec quisquā ex multis qui Prudentiū exposuerunt. Si inspiciatur propositio

Bis

*Bis nouem nosſer Populus ſub vno
Martyrum ſeruat cineres ſepulcro
Ceſarauguſtam vocitamus Urbem,
Reſ cui tanta eſt*

Ceſarauguſtam laudari conſtat præ reliquis Hiſpaniæ Op-
pidis Martyrum reliquijs ditatam, vt not. *Victor Giſelin in
comment. ad d. hymnum verſ. 1. Nec ſubſequens carmen.*

Plena magnorum domus Angelorum

Ad aliud quam proximè enunciataſ Urbem referri poteſt,
prout etiam illud.

Chriſtus in totis habitat plateis

Chriſtus ubique eſt

Confert mox Poeta Ceſarauguſtam cum alijs Hiſpaniæ Vr-
bibus, eamque cæteris omnibus maiorem Martyrum nu-
merum Deo oblatam concludens, ab ijs verſibus

Tu decem Sanctos reuehes, & octo

Ceſarauguſta &c.

Eiuſdem Laudes per totum hymnum proſequitur, Marty-
rum patriam, templum, & paleſtram eandem nuncupans vt-
potè quæ Sanctorum foecunda ad obeundum Martyrium
ita fideles exercuerit, vt Martyrum cruore ubique irrigata
veluti templum colenda eſſet; quæ quidem ad Eccleſiam
del Pilar referri nequeunt; cum oratio eadem continetur
& ſæpius pronomen iſtud, atque aduerbia, hinc, inde, re-
petantur.

Martyrum credas patriam coronis

Debitam ſacris, chorus vnde ſurgens

Tendit in Cælum niveus togata

Nobilitatis

Inde Vincenti tua palma nata eſt,

Clerus hinc tantum peperit triumphum,

Hinc Sacerdotum domus infulata

Valeriorum

Senus antiquis quoties procellis

Turbo vexatum tremefecit Orbem

Triftior

*Tristior templum rabies in istud
 Intulit iras & paulò inferius
 Nouerat templo celebres in isto
 Octies partas deciesque palmas,
 Laureis doctus patrijs, eadem
 Laude cucurrit
 Hic & Encrati recubant tuarum
 Ossa virtutum &c.*

Quæ demonstratiua sunt ad oculum Urbis Cæsaraugustæ, de qua superius dixerat *ad not. per Rebuff. in l. i. ff. de verb. signif. & Isonem Magistrum in glos. ad eundem Hymnum n. 77. & 78* Confirmatur hæc veritas animaduertendo, tum perlequutionem à Diocletiano in Christianos excitatam non in B. Mariæ templum, quod imo Daciani furorem B. Virginis præsidio euasit Thoma Caccino teste *in d. hist. Eccl. vol. i. ann. Domini 43.* sed in Cæsaraugustam læuius, quam alias Hispaniæ Vrbes incubuisse: Vnde Christianos templi nomine à Poeta expressos sensit *Elius Antonius Nebriffensis in annot. ad d. hymnum num. 83.* vsus Apostoli testimonio, *An nescitis quod templum Dei estis?* tum subsequenti carmina de Encratidis sepultura Ecclesiæ del Pilar neutiquam conuenire, non enim Sanctæ Encratidis cineres in templo Sanctissimæ Virginis, sed humi ignoto sepulcro conditi, atque anno demum 1389. reperti, vt colligitur ex Ioanne Veitzio ad eundem hymnum sub princip. & Biuario ad Dextrum anno 300. *comment. 3.* in eiuſdem D. Encratidis templo cum reliquijs octodecim Martyrum hodie adseruantur, vt habet Vasæus in Chronico Hispaniæ ad ann. Domini 306.

Quid autem habet cum Ecclesia del Pilar domus Valeriorum? num quia adiacet Ecclesiæ del Pilar aula, quæ dicitur Valeriana, coniecturam deducere possumus, eam Valeriorum fuisse, & ex hac coniectura aliam coniecturam videlicet fuisse S. Valerij Episcopi potius quam aliorum ex gente Valeria: Et rursus Sanctum Valerium non modo fuisse Dominum eius domus, sed in ea habitasse, vt ex domiciliij proximitate

mitate colligatur Cathedralitas contiguæ Ecclesiæ, quasi ex vna præsumptione alias atque alias deducere iuris regulis non aduerfetur?

Sed hoc deducit Murill. ex eo Prudentij :

Hinc Sacerdotum domus infulata

Valeriorum

Cui verò suaderi [†]potest, Prudentium de ædibus non autem de gente Valeriorum loquutum esse, quæ domus nomine optimè exprimi potuit iuxta illud Virgilianum

Sergentusque, domus tenet à quo Sergia nomen

& ex infulis Episcopalibus domiciliū potius laudare voluisse quam familiæ dignitatem, & sanctitatem quemadmodum Aucheni generis nobilitatem, ex fascibus repetijt Claudianus

Per fasces numerantur aui

At de his satis

Similiter Sanctum Braulium in Ecclesia del Pilar Sedem posuisse, vt inde eiusdem Cathedralitas deduci possit, ex Breuiario S. Hieronymi non elicitur, sed immò contrarium; Cum enim Synodo celebrata vnusquisque Episcopus ad propriam Sedem reuersus, B. verò Braulius in Ciuitate Cæsaraugustana in S. Maria Maiori Sedem suam diuinitus si tuasse dicatur: vtique Ecclesiam S. Mariæ non fuisse consuetam Sedem Episcoporum manifestè deprehenditur, si in ea Diuino monitu Sedem suam, & domicilium Diuus Braulius collocauit; nec enim verbum illud *diuinitus* ad Episcopalem ordinem (vt sensit Rota) Diuini Spiritus decreto ei collatum, de quo separata, ac perfecta periodo superius dictum fuerat, sed ad proxime enunciata Sedis situationem referri debet, *iuxt. theoric. gloss. in l. final. verb. & hoc amplius. ff. de reb. dub. & Bartol. in l. talis scriptura. §. final. num. 3. de legat. 1. quem sequitur Rot. coram Merlin. decis. 237 num. 8. & 9.*

Quod confirmatur ex diuersitate orationis, qua de alijs Episcopis, & B. Braulio fit mentio; Si enim B. Braulius ad propriam Sedem reuersus esset, superuacanea fuisset expressio

G

† potest

pressio eius reditus ad Ecclesiam S. Mariæ Maioris quippe verbis illis vniuersalibus comprehensi vnusquisque ad propriam Sedem, reuersus est. At quia ad Cæsaraugustam repens non ad propriam Sedem, sed ad Ecclesiam B. Virginis numine iubente diuertit, ideo id factum expressè recensetur cōtinuata narratione per aduersatiuum *vero*, B. *vero Braulius &c.* cuius dictionis natura est aduersari in casu qui continetur sub generalitate præcedenti *ad tex. in l. mariti S. eum autem, ubi glos. & Bart. ff. ad l. Iuliam de adulter. & l. hoc amplius, §. de his autem, ff. de damno infecto. Corn. cons. 86. n. 12. in fin. vol. 3. & cons. 233. num. 3. & cons. 247. num. 5. vol. 4.*

Et idem Breuiarium S. Hieronymi nobis indicat, dum post narratam Synodi celebrationem, & positam Sedem à B. Braulio in Ecclesia del Pilar sub lectione septima subdit, *S. Braulius reuersus ad Sedem propriam anno vigesimo sui Pontificatus, ætatis vero centesimo dura ægitudine occupatur &c.* Ex quibus liquet B. Braulium ex Cōcilio Toletano redeuntem se quidem transtulisse ad Ecclesiam S. Mariæ Maioris, non tamen semper in ea permanisse, sed ætate prouectum ad Ecclesiam Sancti Saluatoris antiquam Episcoporum Sedem esse reuersum.

Verum quatenus SS. Valerius, aut Braulius in Ecclesia del Pilar resedissent Cathedralitatis eius Ecclesiæ infirmissimum, neque concludens argumentum hoc esset, si modo temporū, quibus viri ij Sāctissimi claruerunt, ratio habeatur. Sanctum Valerium Episcopum, & S. Vincentium eius Archidiaconum Ecclesiæ Cæsaraugustanæ præfuisse, grassante in Christianos Diocletiani, & Maximiani persecutione, conueniunt omnes Historici.

Primum Edictum in Christianos propositum refert *Euseb. hist. Eccles. lib. 8. cap. 3.* Quo mandatum fuit, ut Ecclesiæ deturbarentur, soloque æquarentur, scriptura absumerentur igni: qui honorem fuissent adepti de gradu turpiter deponerentur, & priuati si modo in professione Christiana præstarent, libertate penitus priuarentur. Non longo post tempore alijs exeuntibus

bis

51

bus litteris edictum est, ut omnes Ecclesiarum Praesides ubique gentium primum conijcerentur in vincula, deinde omnibus machinis adhibitis idolis victimas immolare cogerentur, ut ibidem testatur Euseb.

Primus igitur furor in Ecclesias incubuit; easque protinus solo aequatas verisimile est, quippe mandatum illud facilius peragi potuit caeteris tempus, & causae cognitionem (ut ita dicam) poscentibus.

Dacianus persecutionis huius in Hispanijs minister sacras aedes ubique diruit, Caesaraugustae una Ecclesia del Pilar Sanctissimae Virginis patrocinio seruat, ut scribit Thom. Caccin. *histor. Eccles. vol. I. ann. Christi 43.*

Id autem actum anno Christi 302. quo primum Diocletiani edictum emanavit, colligitur ex Baron. ad eundem ann. in princip. Christianorum caedem non nisi anno 303. initium habuisse, quo Dacianus Caesaraugustam venit, ibique carnificinam exercuit, tradit idem Baron. ann. 303. num. 134. & seqq. ubi subdit, ne vlla reliquia esset Martyribus ibi positis consolatio quam perciperent, vel exhortatione Sanctorum, vel exemplo virtutis, & eorum patiendi constantiae. Dacianum curasse ut inde abduceretur Valerius eius Ciuitatis Episcopus, eiusque Diaconus opere, & sermone pollens Vicentius quem Valentiam ad supplicium amandauit.

Vasius in Chron. rerum Hispan. sub ann. 306. hanc cladem recenset. At siue anno 303. siue 306. Caesaraugustana Ecclesia fuerit afflicta, ab anno 302. quo Ecclesiae omnes fuerunt euersae ad annum 303. siue 306. Beatum Valerium Episcopum, & Beatum Vincentium eius Archidiaconum Caesaraugustae commoratos esse ex consilio quod in eos cepit Dacianus manifestum est; quo tempore fieri potuit, imò factum necesse est, ut B. Valerius cum B. Vincetio in Ecclesia del Pilar, alijs dirutis sede posuerit, ut refert historia translationis S. Vincentij Aymoino Monaco falso tributa.

Sed restituta per Constantinum magnum Imperatorem Christiana libertate, & relictis eius decreto per totum terrarum

Orbem Ecclesijs, quas Superiorum Cæsarum vesania deiecerat, vel Cæsaraugustanas Ecclesias, Cathedralem verò potissimum restauratam tum dignitas templi, cum Urbis opulentia, & Christianorum numerus suadet, quo tunc temporis Cæsaraugustam non cum Urbibus, sed cum Prouincijs certare potuisse, tradit *Vasius d. chron. ann. 306.*

Hinc Sedem in Ecclesiam del Pilar publica calamitate translata, cessante persecutione antiquæ Ecclesiæ restitutam necessè est, prout Ecclesia casu fortuito destructa, & reedificata antiquas prærogatiuas, & primæua iura recuperat ad *glos. in cap. privilegium 7. verb. privilegium, versic. si autem destruatur ab hostib. de regul. iur. in 6. Decian. conf. 93. nu. 14. lib. 5. Pœnia decis. 117. num. 6.*

Non absimili causa contingere potuit vt S. Braulio Ecclesia del Pilar sedem præbuerit, cum enim S. Braulius Leouigildi Regis filius, Gregorio Pontifice Romæ sedente, regnante verò in Hispania Recaredo eiusdem Braulij, & S. Hermenegildi fratre, in tertio Concilio Toletano Cæsaraugustæ Episcopus electus fuerit, iuxta Breuiarium ab Ecclesia del Pilar anno 1539. productum coram Iudice compromissario Ferdinando de Aragonia Archiepiscopo Cæsaraugustano; quo tempore, etiam si Rex Arianam hæresim abiurasset, ea tamen per Hispaniam, atque Africam quam latissimè radicibus propagatis exemplo excidi, atque ex ~~amnis~~ populorum auelli nequijt: & fieri potuit, & verisimile est vt Sanctus Braulius, Cathedrali ab Ariano Episcopo occupata, in Ecclesia Beatissimæ Virginis sedem suã collocauerit: quippe Leouigildi Regni temporibus Arianos Episcopos primoribus in templis sedisse, Catholicos verò eo concessisse quo Regum coniuuentia, vel populorum studia dedere, ex historia Hispaniæ compertum est, & præsertim ex *Vasii Chronico cap. 20.* quos quidem non omnes neque protinus à Recaredo proprijs Ecclesijs restitutos, sed prout temporum, & rerum conditio patiebatur, vnicuique suaderi potest.

Carillus quidem in historia S. Valerij fol. 230. S. Braulium Cæsaraugustanæ

sedem.

ariani-

faraugustanæ Ecclesiæ ab anno 624. ad annũ 644. præfuisse,
 probare cõtendit, atque ita longè post tertiũ Conc. Toleta-
 nũ anno 589. celebratum; quod quidem, & Vafæus sensisse
 videtur, qui Ioanni Cæsaraugustano Episcopo anno 623.
 defuncto S. Braulium succeffisse, & Cæsaraugustanæ Eccle-
 siæ viginti fermè annis præfuisse memorat in suo Chronico
 anno 637. Verum quidquid de hoc sit dicendum coniectu-
 ra eadẽ ex rei Christianæ statu post obitũ Recaredi desumi
 potest, cum nèque Ariana hæresis omnino extincta, neque
 Catholica Ecclesia pacata esset, sed & B. Leander Hispalen-
 sis Archiepiscopus in exilium ab Arianis relegatus deces-
 serit, & Victericus, seu Vinctericus vir bello strenuus, qui
 occiso Loiba Gothorum Regnum occupauerat Arrianam
 hæresim reuocare conatus fuerit, vt habet Vafæi Chroni-
 cum ad annum 623. & Sentilla Rex Regni fascibus detur-
 batus, & in quarto Concilio Toletano hoc est anno 633.
 communi Patrum decreto excommunicatus fuerit, vt Pau-
 lus Aemilius memoriæ prodidit, quod quidem B. Braulio
 Cæsaraugustanam Ecclesiam regente contigit, cuius statũ
 ab hæreticis vexatum fuisse colligitur, vel ex eodem Bre-
 uuario S. Hieronymi vbi habetur, *Situata ab eo diuinitus se-
 de in Ecclesia S. Mariæ Maioris, ortam esse hæresim de secta
 illius falsidici Maomeri, qua funditus extirpata, Catholica
 veritas eo presidente augmentum sumpsit.* Quamobrem,
 quatenus S. Braulius vel propria pietate, vel Spiritu sancto
 admonitus, vel occupata ab hæreticis Cathedrali, in Eccle-
 sia del Pilar aliquandiu consedisset, Cathedralitatem ea
 Ecclesia nequiquam consequi potuit, nec ædes Saluatoris
 antiquam sedis prærogatiuam amittere, quam iure quodam
 post liminij, & tanquam ad libertatem reuerfa pulsus hære-
 ticus recuperauit, *ad text. in can. Pastoralis, vbi glos. 7. qn. 1.
 & d. glos. in cap. privilegium de regul. iur. in 6. cum adductis in
 vltima decisione in hac causa emanata coram Illustrissimo Bi-
 ebio.*

§. III.